

historicum

AUCTORES

53-164.

G

Genuese

Archivum

C.R. a Somascha

Gestine Capelo

EMMANUELE LODI

EPISCOPO UTINENSI

ECCLESIAM S. DANIELIS

PRIMUM EDVISENTE.

1820.

TYPIS ANTONII BIASUTTI.

J. Daniele

Vana quibus mentem in varias sapientia partes
Abripit, atque Deum rerumque hominumque negatis,
Cernite flammarum tot caelum luce coruscum,
Quamque fuit prudens qui templa erexit Olympi
Fornice fulgenti, & rectam induavit in arcum
Discite. Namque dies tenebras, tenebraeque vicissim
Urgentes lucem, non res per inane caducas
Immonenti, aut fortitudo decurrere lapsu,
Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.
Personat immensas concursus haec machina vires
Numinis aeterni, aeterno qui sanguine torquetur
Cuncta suo non equo paucorum voce, suspirio, iura
Auribus. Extremas nam quos tam barbara tentat
Gens colit, astringit legum non contemtae religio
Equis, tantam mentem in fulgore aetas
Quae stupet, globos citata de nocte micante rotas
Perque diem rutis proferantem sidere solas
Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.
Sive manans nitidam omniae ductibus effert aquam
Pulcher uti sponsus geminis, atque refulgens
Tempora, sive diem proprio partitur in horam aequo
Caelum, non impar viresque artusque gigantem
Sive ille obliquo recidens de tramite metam
Occidua tangit, vultumque recondit in undis

Est Deus, est, clamant, moniti ne temnite numen,
 Dicite, Julades, sacra carmina, dicite, vates:
 Jam glaciatis hyems canos impexa capillos,
 Exerit e septem vultum trionibus itum,
 Arvaque brumali stringuntur sidere passim,
 Jam ver purpureum turgentes explicat herbas,
 Passim per campos, & tellus florida ridet,
 Facundam laxata sinum vitalibus auris,
 Jam calet, & medio sol candentissimus orbe,
 Vibrat in aere ardentia spicula terras,
 Et torret passim flavescentes messibus agros,
 Jam lucem radiis pugnant tetiores vincere noctes,
 Pampineque gravi pendent e vite racemi,
 Atque beat passim letos natura colonos,
 Tempore constanti semper labentia motu,
 Est Deus, est, clamant, moniti ne temnite numen,
 Dicite, Julades, sacra carmina, dicite, vates:
 Cornua quae reparat, quae complet cornua luna,
 Perque vias cogit, stellarum flammula nutans,
 Inconcuessa suo volventia sidera lapsu,
 Quaeque vagat late per campos aetheris unda,
 Fulgura, & humanas motura tonitrua mentes,
 Deciduaeque nives, & dirae grandinis imbres,
 Roralisque humor, tempestatesque sonora,

Valles, & montes, colles, freta, flumina, & antea,
 Felle minax serpens, innocua turba narrantum,
 Immites mitesque ferae, volucresque canora,
 Non intermissa mortalibus omnia voce
 Est Deus, est, clamant, moniti ne temnite numen,
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates,
 Quid genus Isacidum per tot discrimina rerum,
 Servatum toties, quid plurima monstra recordor?
 Quid rubus ardescens & non consumptus in igne,
 Quid mala Niligenum, pedibus, quid caerulea siccis
 Trajecta, & Sinam tenebrosa in nube tonantem,
 Rupibus excitos fontes, solemque moratum,
 Maenique prisono clangore eversa tubarum?
 Quid Christi comites, genus imo e sanguine cretum,
 Indoctos comites, quos victæ audistis, Athenæ,
 Eloqui ignotas doctis effundere vires,
 Patribus & populo, bacchante libidine, dantes
 Doctrinamque gravem, & casti moderamina moris?
 Quid proceres memorem, innocuo qui sanguine fuso
 Sancivere Fidem, diri nil ora tyranni,
 Multiplicemve necem veritos, matresque, patresque,
 Invalidosque senes, positosque in flore juventæ?
 His & mille aliis si quando adiungere mentem
 Non renuas monstris, erit exclamare necesse:

Est Deus, est: tantum moniti, ne temnite numen.
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.
 Quis mihi verba dabit parilemque in pectore vocem.
 Vocibus & verbis quibus olim audivit Idume
 Numinis imperium, ipso numine agente, prophetas
 Dicere, nec semel, heu, quantis sua gloria rebus
 Attollit sese, quantum metuendus, & una
 Quam bonus, humano si quando aperire futura
 Vult generi, & simul ingentes ostendere vires
 „ Ante diem, fato pereat præreptus acerbo
 Sub pedibusque suis tellus inimica dehiscat
 Sedibus æternum merito periturus Avernus,
 Qui sciat ante dies homines pandisse futura
 Et negat esse Deum, hinc onus Assyrium, Arsacidumque,
 Atque Arabum sortes, Phariæque plagæ, Tyriæque,
 Grajugenumque, vices, Romanaque fata, stupentes
 Audivere patres, quæ dein labentibus annis
 Cuncta fidem eventum priscis peperere prophetis
 Quique tori ignaram dixit, tactusque virilis
 Enixam natum, Iessæa, e stirpe Mariam
 Quique hominem pariterque Deum de numine numen
 Mortiferam dixit probroso stipite labem
 Demisisse, & veteris rejecta volumina Mosis,
 Quaque patet totum nova jussa probata per orbem,

Est Deus, est, clamant, moniti ne temnite numen.
Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.
Sed quid ego terra que vides, et alique labores.
Quid pecudum vitas membro, quid fata canentes,
Totque hujus veterisque simul miracula sacri,
Si quaecumque vident totoque oriuntur in orbe
Legibus ortas vident, voluntur lapsa Tonantis.
Elicit humanum hinc vitam genus, hinc trahit auram
Hinc vigor est animis, hinc alla in pectore virtus.
Longe homine majores si quando pandere semet
Vult Deus, hinc pietate graves meritisque probati
Moses atque Aron, fortissima pectora, fortis
Hinc strator tumidi fundat stridente Golie
Josua, Gedeonque, & magnanimi Machabei
Tot hinc & tanti heroes, mora longa laboris
Quos numerare foret quæverum documenta quod instat
Longe homine majus venerandum numen in illis.
Credite jam vobis ratio ni permovet ulla,
Est Deus, est, tantum moniti ne temnite numen.
Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.
Dicite felices divino has omne terras
Queis vidisse datum venerando in Præsule numen.
Dicite munificum venerando in Præsule numen
Tanto quod nobis jam tandem munere certam

Det, speciemque sui, det semet pene videndum.
 Nuncesi quod primas illi tradiderit auras
 Urbs, tumet, Jusubres quam condidere coloni;
 Urbs quoque si tumet Adriacis, quæ surgit in undis,
 Prima quod illa sibi sanctos libata labores
 Officii obtinuit, cœlo ad quod mittitur, usus;
 Jure tamen doleant quod non diuturnior illis
 Contigit officii, cœlo ad quod mittitur, usus.
 Nos superum regi grates persolvere opimas
 Jure decet quibus ista sui presentis imago
 Mittitur, atque virum super æthera tollere tantum.
 Dicite, Jallades, sacra carmina, dicite, vates,
 Est Deus in illo, validis nam viribus omnes,
 Quas natura negat, nexu mirantur amico.
 Virtutes fulcite hominem, atque adjungere Divis
 Semper enim lenis nunquam sub pectore fluctus
 Irarum volvit, si quando parcere noxas
 Sontibus, & juvat errantes a trãmite recto
 Arguere affabilis, nullo discrimine, dictu
 Præbet vel primis, imis vel civibus aurem.
 Ut natis genitor, nunquam vesana cupido
 Laudis agit mentem, perfusaque gloria fūco.
 Nil sibi, cuncta suis vitamque animamque daturus
 Captat, & inquit tempusque locumque ferendi.

Largus opem miseris, semper prudentibus aptans,
 Consiliis, magnumque animum, mentemque benignam.
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates,
 Est Deus in illo studio frustratur inani,
 Subdola qui cernat justas dimittere in aures,
 Ut cuiquam noceat, verba & connectera fraudes,
 Namque horret fraudes, fastidit subdola, verba,
 Sæctator veri, & servantissimus æqui.
 Ille sibi lumen sacrata in sede coruscant,
 Maxima Juliadis divinæ lucis origo,
 Ut terris Phœbus, sed enim sejuncta recedit,
 Nulla, procul regio secretis abditæ silvis,
 Quo sua non curet late pertingere virtus,
 Mirantur populi, facilesque modis, sanctosque Sophiæ
 Jussus, & rectæ normam pietatis, & omnes
 Virtutum laudes, quarum documenta ministrat
 Ipse, Dei, mentem quo mire affatur, imago
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates,
 Est Deus in illo: obstupit divina loquentem
 Pontificumque pater pridem, sanctusque Senatus,
 Romuleas, jussos primum aggressurus honores,
 Cum peteret sedes: tacite defixus in uno
 Hæsit & ille potens, facundi maximus oris,
 Iudex, cui servit felix Germania, Cæsar:

* (et) *

Cum primum audivit Christi deflere dolores
Terribilemque necem, nostraeque exordia vitae
Atque audisse ratis mortali munere ab ore
Magnam (volente Deo) virtutis gloria dixit
Te manet, humanumque genus, te Praesule, discet
Esse Deum, tibi facundos qui affavit honores
Dicite, Iuliades, sacrae carmina dicite, vates
Est Deus in illis: Venata qui audistis in urbe
Edentem rerum, per sepe arcaua sacramenta
Pastor, commissas cum ad pascha duceret oves
Charus, caelo pastor, & ovis idem
Qualis, iudei testor, fundebat pectore mella diu
Doctrinae, quantusque fuit letenore stupente agmina
Intenti proceres summi, dum diceret, ora
Interea tacitum tentarunt gaudia pectus
Totaque composito siluerunt murmure, templa
Vos, quoque, i vos itestor, i mensura, qui audistis in urbe
Amonici cives, diuini altaris honores
Nuper dicentem, quantus dicentis in ore
Quantus erat Deus, laudans illi vivique colores
Verbaque de Superum coetu, deprompta verendo
Namque fatebor, enim, quando iam dicere verum
Nil vetat, hunc ego, sidereas petisse putavi
Sedes, atque oculis, propius vidisse Tonantem

Obstupui, & sanctus tremefacta per ossa cucurrit.
 Horror, qui rebar solio omnipotentis adesse.
 Dicite, Juliades, sacra carmina; dicite, vates.
 Est Deus in illo: extremam qui funeris horam.
 Jam prope vidistis; tristi cum corpora morbo
 Languerent; nec opis miseris spes ulla daretur,
 Si forte hic verbis qui barbara fata levaret.
 Adfuit, & rebus solamen ferret in artibus.
 Dicite, terribilis cui non tunc mortis imago est.
 Cur vires perdunt subito inærorque laborque?
 Vosque adeo, ætatis decus indelebile nostræ,
 Vos quibus ista Pericles publica crescit Juli,
 Conjuge viri dignæ, & te conjungidigna marito,
 Nobilitate pares ambo, virtutibus ambo,
 Vos testor. Miseras cum jam depasta medullas
 Congeminata necem intentaret febris acerbam,
 Nullaque Apollinet spes jam restaret in arte,
 Linqueret ut tenerum jam jam pia Sponsa maritum,
 Nonne Deum humana vobis sub imagine visum est
 Tunc inisse Domum, verbis cum mollibus iste
 Nunc ægram Præsul, nunc solaretur amare
 Lugentemque virum, natosque, domumque gementem?
 Maxima quippe Dei nunquam tam nota potestas,
 Quam cum naturæ dare jura videmus, & apto

Pellere ab ægrotis hominem solamine mortem.

Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.

Est Deus in illo, at tenuia dum carmine summas

Præsulis aggredior laudes, jam pectora nutant.

Adventus præsa, sui, pulsare serenum.

Æra sacra cavis tinnitibus undique coelum tulsi.

Audio, pennigerosque choros felicitis Olympi.

Certatim lætos venientem tollere plausus.

Jam populi stipata cohors occurrit, & omnes apellat.

Intuitura vias complet, jam pandite portas.

Sanctus ut hic sanctis succedat, sedibus hospes.

Dumque Deum flexo delubri in limine adoratu.

Poplite, vos etiam servate silentia, cives.

Tunc initum memorat foedus, tunc fausta precatur.

Impetraturus, quæcumque a numine poscat.

Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates.

Jam feret ingratus fecundas campus aristas.

Silvestrisque dabit maturas æsculus uvas.

Jam fundet flores hyberno tempore tellus,

Trucibus & ventis glacies adstricta tepebit.

Hæc ego vaticinor, quando felicibus actus.

Auspiciis nostram tantus devenit in urbem.

Præsul, & ipsa boni commutaturus in usum.

Crimina, non ultra populo patranda. Potestas

Divina est illi, nec habest divina ferendi
 Arbitrium dona: hinc fugient fraudesque, dolique,
 Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi.
 At suberunt contra verumque, pudorque, fidesque,
 Justitia, & pietas, laudumque immensa cupido.
 Ille velut roseo qui se sol aureus effert
 Curru, mane novo pallentes percutit umbras,
 Extrudet fædæ contagia labis ab urbe:
 Nullaque vel pelago surget vel vallibus imis
 Ante illum nubes: Aquiloque Notusque tacebunt.
 Rore fluet cœlum, vastosque aperibit hiatus,
 Terra, ubertatis vires bibitura potentes.
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates,
 Cum terram Omnipotens vitiorum mole gravatam,
 Sospite Lamechide, effusis mersisset in undis
 Curvatum posuit mediis in nubibus arcum,
 Juratus tanto duraturum tempore fœdus
 Quo mediis ille aspiceretur nubibus arcus.
 Nuntius arcus erat: data pignora namque secuta
 Firmavit series rerum longissima: Præsul
 Non secus iste datur sortis prænuncius alta
 Quæ maneat gentem, cum sacra araria pandet
 Inde educturus cœlestia munera, lætam
 Perpetuos vitam nobis factura per annos.

Non ego, rana, cano: venientia tempora dicitis
 Non ego decipio, qui dextram expertus amicam
 Egi me victo, victoque ex hoste triumphum
 Dicite, Iulides, sacra carmina, dicite, vates,
 Audiatur, occiduo, limes, qui sole tepescit,
 Quique, novo, Aurora, stat, lumina subditus orbis,
 Quaeque sub axe laeet, tellus Erymantidos, Ursa
 Audiatur, atque noto regio madefacta sonanti,
 Audiatur, ignotusque, imoque, et sanguine plebis,
 Pauper, qui rebus vitam tradidit, interitis
 Quique, potens, opibus fulvo super incubat auro,
 Assentatorum circumdatus usque corona,
 Audiatur, aethereus, vertex, terraeque, marisque
 Tractus, horrendi, sedes inamabilis, Orcus
 Quae benefacta mihi Praesuli concesserit, iste
 Pandere non renuam, quamvis mactanda recurrant
 Multa, animo exorta, repetenti tempora vitae,
 Cum mihi velivolas pelagus protenderet undas,
 Auraque pergrati spiraret blanda Favoni,
 Tutum, deserti littus securus amorum
 Fraternali catus, capto nova pectore versans
 Consilia, & picta laxavi vincula cymbae,
 Fabula visa diu natantia monstra profundo,
 Ventorumque marisque furor, syrtes, scopulique,

Actus cum primis placidis per: cerula ventis
Hospes ego: erravi: florentia: littora circum: ope non
Cum tandem ad verso: stidens: Aquilone procella:
Desavit: superintensalor: jam remige: nudum:
Est latus, antemque genuis, durare: catina:
Fracto: vix possunt: miltuac: sine funibus: equor:
Nulla: salute: tristemque: forem: tetumque: ratisque:
Jacturam: passus: is: non: tribuisset: amicum:
(Anne huius hemmiorum, an Divorum sanguinis tulum?)
Iste mihi: dextrami: laudo: quem: carmine, divus:
Dicite: Juliodes, sacra carmina: dicite: vates:
Venandi: studio: quondam: correptus: adivi:
Silvace: latebras: scandens: per: opaca: viarum:
Saxis: scabia: loca: & varios: dubiosque: labores:
Impatiens: animo: subit: quid: periculis: illuc:
Nunc: huc: errantem: quo: me: natura: tulisset:
Armaque: non: deerant: dulcis: mihi: fistula: cantu:
Pendebat: lateri: fellebat: virga: volucres:
Viscata, & cauta: silvas: indagine: sepsi:
Antrum: cum: subito: memorosa: in: rupe: cavatum:
Qua: via: vicinam: gressus: ducebat: ad: urbem:
Ingentem: caeco: numerum: vomit: ore: latronum,
Agmine: qui: facto: invadunt: nil: tale: timentem:
Quis: mihi: tunc: anitus: gelidos: tremor: occupat: artus:

Jamque, excedenti per summa pericula sortem
 Nulla salus: vitæ mihi pars, extrema fuisset.
 Extrema illa mihi, si non tribuisset amicam
 (Annis hominem memorem, an Divorum sanguinis unuat?)
 Iste mihi dextram, laudo quem carminibus Divus
 Dicite, Iuliades, sacra carmina, dicite, vates
 Ausus quin etiam caelo me credere aperto
 Aptavi pennas, humeris, lutulenta perasus
 Terrarum, & gelido campos humora rigentes
 Nec deerant vites, animusque in pectore præsens
 Stat casus tentare novos, stat adire, supremam
 Regum, polter & propius penetralia cernere caeli.
 Jamque mihi plaudens, rapidoque per æthera cersam
 Nubila tranaram, campisque patentibus ibam.
 Impatiens causas rerum cognoscere primas,
 Quæ vidi vulgo ignota, & quibus omnia vinculis,
 Dissociata licet, concordî pace ligata,
 Quæ spes me impulerat, cumulata in pectore suasit.
 Altius ire viam, geminatis viribus astrum
 Quod penes imperium est, & vis & norma rotandi
 Audacter petii. Sed enim splendoris in illo
 Lucis & Oceano, trepidis allucinor, anæps
 Luminibus, mentem nox circumfusa repente
 Corripit, ignarusque viæ, oblitusque volatus

Non ego descendo, sed pondere labor inerti, supra
 Heu periturus: si non potrexisset amicam
 (Anne hominem memorem, an Divorum sanguinis unum?)
 Iste mihi dextram, laudo quem carmine, Divus
 Dicite, Juliades, sacra carmina, dicite, vates
 Ergo Dei nunc saltem magnū cognoscite nūmen
 O hominum cæcæ mentes, & vera monenti
 Credite; non adeo vires natura potentes
 Suppeditat, tantas non dat mortalibus una
 Virtutes, aliquidque viget quod ab æthere summo
 Munera largitur, cœlo: ut fateamur inesse
 Qui motus animi dat, quo uno cuncta moventur,
 Eja editus reserate, fures age pandite templi,
 Magnus ut hic magni penetralia numinis intraret
 Præsul, & idem magni numinis argumentum
 At dum præcedis, meâ solâ potentia solus,
 Sancte parens, tutela mihi, tu certa salutis
 Anchora; quæ dicam, memori tibi mentem reconde,
 Nec mea dicta nega placidas dimittere in aures.
 Tu mihi quodcumque hoc vitæ decus, almaque pacis
 Otia fecisti: Superum considerare mensæ
 Fas mihi per te: tu metuenda minantes
 Nutu fregisti subito cœu turbine raptos
 Te coram improbitas pravos attollere vultus

Non audet: reticent mendacia fingere docti:
Nunc tu me placido tantum bonus aspice vultu,
Aura tui ne me tesselat iucunda favoris
Irradiare super; sat amico te mihi felix.
Te duce, sinistris subductus in alta periclis
Consilia haud timeam mentis scelerata malignæ.
Te duce, de plebis proreptum cæcibus imæ
Me celebri aspicient gentes in luce repostum.
Te duce, fracta animi virtus jam surgere fidit.
Rursus, & antiquas large reparare ruinas.
Interea ut crescit riguæ qui margine ripæ
Consitus est ramus, violento Sirius æstu
Quem non exurit, nec canis horrida brinis
Torret hyems, trescam, non semper flore caduco
Arridens, Dominum spe lactaturus inani.

ANGELUS SOSTERUS.

